

Rapport fra idédugnad med fiskere 2004

Kort gjennomgang

Idédugnaden ble gjennomført som 8 møter med fiskere fra Kristiansand i sør, til Havøysund i nord. Finansieringen av prosjektet har Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfond (FHF) stått for. Bortsett fra i Tromsø, der ingen fra flåtesida stilte opp til det annonserte møtet, ble vi møtt av interesserte representanter for næringa som delte med seg av så vel erfaringer som tanker og ideer. Turen har vært en udelt positiv opplevelse for oss som deltok på alle møtene, noe vi takker alle de vi møtte for. Gjengangerne på møtene var Håvard Røsvik fra SINTEF Fiskeri og Havbruk AS og Aslak Kristiansen fra Norges Fiskarlag. Fra Avdeling for ansvarlig fiske ved Havforskningsinstituttet var John W. Waldemarsen med i Kristiansand. Ingvar Huse deltok i Austevoll og Ålesund. Dag Furevik var med på møtet i Florø, Svein Løkkeborg i Rørvik og Bjørnar Isaksen var med på Ballstad, i Tromsø og i Havøysund. Vi vil takke sekretærene for Fiskarlaget Sør, Fiskarlaget Vest, Sogn og Fjordane Fiskarlag, Fiskarlaget Midt-Norge, Nordland Fylkes Fiskarlag, formann i Havøysund Fiskarlag og Fiskebåtredernes Forbund i Ålesund og regionkontoret i Tromsø for de lokale arrangementene og invitasjonene de sendte ut.

Innspillene til prosjekter kan deles inn i følgende hovedkategorier. Listen er ikke en prioritering:

- *Markedstilpasset høsting og fangstbehandling, med langtidslagring i sjø tilpasset de enkelte flåtegrupper og regioner for å sikre jevnere pris og kvalitet som viktigste metode.*
- *Forskning på alternative måter å organisere markedsføring og salg på for ombordproduserende fartøy. Autolinerne etterlyste dette spesielt.*
- *Økt forskning om kystsonøkologi og konsekvensutredninger om opprettelsen av naturfredningsområder. Blant annet for å oppnå bedre balanse mellom bruk og vern i kystsonen.*
- *Større satsing på å utnytte de store forekomstene av taskekrabbe som finnes fra Midt-Helgeland til og med Sørlandet. Det ble uttrykt ønske om å utvikle dette til et helårsfiske. Dette var en gjenganger på møtene sør for Lofoten.*
- *Fortsatt utvikling av selektive redskaper, som mer effektiv seleksjon av rekestørrelse, og utbedring av svakheter ved eksisterende rister. Dette får økt aktualitet ved innføring av båtkvoter, ikke minst under rekefisket i Skagerrak, der båtene har ukekvoter og en ønsker å skille ut småreker. Effektive seleksjonsrister er et godt alternativ også i andre fiskerier der fangst av mindre fisk utgjør et problem.*
- *Automatisering av arbeidsoperasjoner på fiskefartøy. Bøteprosessen på autolinere ble framholdt som et område der det er mulig å oppnå resultater. Også andre typer fiske er aktuelle.*
- *Energiøkonomisering er et område som har fått økende betydning i det siste. Her er flere problemstillinger aktuelle.*
- *Alternativer til dagens ettskrogsfartøy for den mindre del av flåten. Behovet for større fart ble tatt opp fra Rørvik og nordover og ble begrunnet dels ut fra ønske om større aksjonsradius, dels behovet for kortere tid til levering ut fra økte krav til råstoffkvalitet.*
- *Forskning for å få fram nytt kjølemedium til erstatning for Freon. Co² synes å være det beste alternativet, ikke minst fordi Norge er ledende innen forskning på dette feltet.*

- *Forskning på pelagisk trål blant annet for å dokumentere hvordan redskapen påvirkes ved lang tids bruk og ved økende fangstmengder. Måle gjennomstrømning i ulike deler av trålen for å kunne optimalisere trålkonstruksjonen. Styring av trål under tauing for bedre fangsteffektivitet og driftsøkonomi i ("Lydige redskaper").*
- *Ny, mer energivennlig og selektiv reketrål. Med økende drivstoffpriser og redusert bemanning vil dette være et vesentlig bidrag til bedre økonomi. Dette er et prosjekt som har begynt, og det ble uttrykt ønske fra de store reketrålerne om forsering av dette prosjektet.*
- *Betydningen av sveipevinkel og dobbelttrål til rundfisk ble tatt opp av fabrikktrålerflåten. Her eksisterer flere hypoteser, men lite dokumentasjon.*
- *Forskning på not. Her er det gjort lite de siste 20 år. Dagens nøter er optimaliserte for effektiv fangst, noe som gjør dem vanskelige å ta inn på grunn av mye buss som skaper poser og forårsaker riving. Om en kan gjøre noe med nota, eller om Triplexen må modifiseres syntes uklart. Det er også et ønske fra kystnotflåten å få utviklet nøter som kan fiske på større dyp uten at nøtene blir dypere enn de er i dag.*
- *Trenging i not, hva skjer med fisken? Særlig aktuelt under sei- og makrellfisket.*
- *Råstoffbehandling om bord for å sikre god og jevn kvalitet. Eventuelt landing av rund fisk fra kystflåten.*
- *Mer effektivt agn til passive redskaper. Det er ikke tale om det som er blitt betegnet som "kunstig agn". Dette ble tatt opp både av autolineflåten og av representanter for garnflåten. Det må sees i sammenheng både med det foreslåtte TRUSE-prosjektet og med hva som gjør at en ikke får torsk på passive redskaper selv om snurrevadbåtene fisker godt i samme området. Nappstraumen om våren ble nevnt som et spesielt godt egnet sted for forskning på garn spesielt.*
- *Hva kan gjøres for å bedre kvaliteten på garnfisk? Er det mulig å unngå bloduttreddelser på garnfisk når denne bløtes opp av kjøperne i Italia?*
- *Økt forskning på passive redskaper, og utvikling av nye redskaper i denne kategorien. (Se også punktet om mer effektivt agn).*
- *Lettere tilgang på forskningsresultater. Samtalene tyder på at mange av de som aktivt søker etter forskningsstoff blir "overbelastet" med informasjon. Direkte kommunikasjon i form av møter er sannsynligvis den mest effektive måten å dekke dette behovet på. Både Havforskningen og SINTEF var positive til mer direkte kontakt med fiskerne som et ledd i å formidle forskningsresultater. En slik direkte kontakt vil også bringe fram erfaringer og ideer fra fiskerne som en ellers ikke får tak i.*

Gjennomføring

Som konklusjon anbefaler vi at det blir gjennomført idédugnader med fiskere hvert år. Møtene som ble gjennomført har vært fruktbare, noe alle parter har gitt uttrykk for. Sekretærene i de forskjellige fiskarlagene ønsker imidlertid mer tid til forberedelser, og dermed større fleksibilitet når det gjelder tid og sted for møtene.

I år har foregikk møtene etter følgende plan:

Kristiansand: 27.04.2004. Arrangør: Fiskarlaget Sør

Austevoll: 28.04.2004. Arrangør: Fiskarlaget Vest

Florø: 29.04.2004. Arrangør: Sogn og Fjordane Fiskarlag

Ålesund:	30.04.2004. Arrangør: Fiskebåtrederne Forbund
Rørvik:	03.05.2004. Arrangør: Fiskarlaget Midt-Norge
Ballstad:	04.05.2004. Arrangør: Nordland Fylkes Fiskarlag
Tromsø:	05.05.2004. Arrangør: Fiskebåtrederne Forbund, Tromsø
Havøysund:	06.05.2004. Arrangør: Havøysund Fiskarlag

Oppsummering fra de enkelte møtene

Kristiansand

Ti deltagere inkludert representantene fra SINTEF Fiskeri og Havbruk AS, Havforskningsinstituttet og Norges Fiskarlag. To av deltagerne representerte Skagerrak Trål og Not AS. At de var med fungerte positivt.

Problemstillingene som kom opp hadde stort sett tilknytning til rekefiske med trål, med seleksjon i fokus. Størst oppmerksomhet fikk problemet med utskilling av småreker (industrireker). Begrunnelsen for problemstillingen var på den ene siden ønsket om størst mulig utbytte av ukekvoten med reker. På den andre siden at en mente fangst av småreker er uheldig ressursmessig.

Fiskerne på Sør- og Østlandet har i samarbeid med en trålprodusent utviklet og testet en sorteringsrist som de hevder har gitt gode resultater. De har imidlertid problem med at en del reker blir sittende fast i rista, noe som reduserer effekten. Havforskningsinstituttet har tidligere gjort forsøk med sorteringsrister i rekestrål, men erfarte at rekene setter seg fast i rista, slik at den slutter å virke etter en tid. Hvor lang tid det tok før rista sluttet å virke, var avhengig av rekemengden på feltet. Forskerne mente imidlertid at det vil være mulig å utvikle tekniske løsninger som opprettholder seleksjonsevnen til rister i lengre trålhal uavhengig av fangstmengder.

Enkelte perioder er store mengder maneter i trålen et problem. Også dette mente forskerne det er mulig finne en løsning på. Det er også ønskelig å få utviklet en rekestrål som minsker bifangst av torsk. For stor innblanding av torsk gjør at en må stoppe fisket. Den vanlige Nordmørsrista er her et aktuelt virkemiddel, men alternative løsninger er også interessant for sørlandsfiskerne.

Rekestrålerne i Skagerrak har liten bemanning. Håndtering av kasser sliter hardt på armer, skuldre og rygg. Et enkelt og billig system som letter håndteringen av kasser om bord og på kaia er et ønske.

Man kom flere ganger tilbake til at det er for mye krabber langs Sørlandskysten. Mesteparten av krabbene har lite mat, noe man mente kommer av at bestanden er for stor i forhold til næringsstilgangen. Det ble uttrykt ønske om å få gjort noe for å bedre kvaliteten på krabbene, og for å øke utnyttelsen av denne ressursen.

Austevoll

Syv deltakere inkludert de tre faste.

Det største problemet er at industritrålerne faller utenfor FHF's ansvarsområde. Når det gjelder kolmuletråling, er det mye synsing om hvordan trålen fungerer, hvordan en bør gå fram, og hvorfor. Ingen vet hvordan bruket oppfører seg i sjøen, men alle har sin teori. Lite er dokumentert, ble det framhevet. Det er også et stort økonomisk problem at flåten må skifte bruk etter en til to sesonger fordi fangstevnen går ned over tid.

Reduksjon av driftskostnadene er viktig for flåten i Austevoll. Med den store motorkraften på moderne snurpere/pelagiske trålere, er det mulig å ta ut betydelige energimengder som i dag ikke utnyttes, spesielt fra eksosen. Her har SINTEF Fiskeri og Havbruk AS flere forslag til prosjekter som ble diskutert med skipperne fra Austevoll på et møte onsdag 21.04.

Det er forsket lite på snurpenot. Fordi det er store og kostbare båter og redskaper det er tale om, er det også mulig å spare betydelige beløp ved å skaffe fram sikker kunnskap om hvordan nota fungerer. Sprenging av not som følge av at sild fanges i poser under inntaking av nota, betyr både mye merarbeid for fiskerne, og dreping av sild som går tapt.

Kolmuletråling er svært energikrevende slik det drives, og fiskerne mente flere ting kan gjøres for å oppnå et mer energieffektivt fiske. Det ble også stilt spørsmål om hvordan trålen egentlig fungerer, om og hvordan den kan gjøres mer effektiv og om det er mulig å stille om dørene under tråling, både for å oppnå lettere tauing, og å kunne ha bedre kontroll ved for eksempel sidestrøm.

Kuleløs trål var et uttrykt ønske. Kulene henger seg fast i maskene, og fører til mye ekstraarbeid. Det er interesse for å finne ut om kites kan brukes i stedet for vanlige dører på pelagisk trål. De kan eventuelt være et supplement til dørene, slik at disse kan reduseres i størrelse.

Florø

Åtte møtedeltakere, inkludert de tre faste.

Å få lønnsomhet i fisket må ha høyeste prioritet, ble det understreket. Uten tilstrekkelig lønnsomhet kan ikke fiskerne utnytte resultatene av forskningen. For å få opp lønnsomheten, må markedsarbeidet styrkes. Både markedsinformasjonen til fiskerne, og organiseringen mot kjøperne.

En analyse av mulighetene som ligger i at de ombordproduserende autolinerne samkjører produksjon, markedsføring og salg, ble etterlyst. ”Vi vet hvor mye vi kan levere i løpet av året, vi har selv kontroll med kvaliteten på det som produseres og vi kan bli enige om hvordan vi fisker kvotene, slik at vi sikrer jevn tilgang på de produktene vi kan levere,” ble det sagt. Det dreier seg om få båter, så mulighetene for å få til et samarbeid som alle tjener på kan være til stede. Et meget interessant utspill.

Det ble påpekt at det er feil å presentere norsk fiskerinæring som et hele, og all norsk fisk som lik, når hver enkelt fisk kan spores tilbake til den båten som fanget den, ble det påpekt. Er det mulig å utnytte sporingen til å oppnå bedre og mer stabil pris om en er villig til å levere de produktene/kvaliteten som etterspørres, ville en vite.

Et agn som avgir luktstoff over lenger tid, eventuelt avgir lukt på visse tidspunkt, bør utvikles. To muligheter ble nevnt: Agn som fungerer som tabletter en i dag får på apoteket, og som avgir virksomme stoff over en viss tid, eller på et visst tidspunkt etter at den er inntatt. Eller elektroniske innretninger som avgir luktstoff på innstilte tidspunkter. Å forbedre agnet må ha høy prioritet, ble det sagt.

Det ble spurt om det er mulig å ta ut smak- og luktstoff fra RSW-vann som snurpere har fraktet sild og makrell i, og benytte disse stoffene i agn. Mye av smak- og luktstoffene blir igjen i vannet som brukes til kjøling på snurpere/pelagiske trålere, ble det påpekt. Det er ikke tale om "kunstig agn", men agn sammensatt bevisst, og med en bestemt hensikt. Tilpasset enkelte fiskeslag og felt, samt tid på året.

Effektivisering i autolinefisket har til nå gått ut på å hale stadig flere krok i døgnet. Nå må en tenke på hvordan enkelte arbeidsoperasjoner kan mekaniseres. Kan en redusere antallet besetningsmedlemmer med en eller to personer, har det skjedd en revolusjon i linefisket, ble det sagt. Det vil bety mye økonomisk. Retting av krok og bøting er oppgaver som kan mekaniseres.

Nedfisking av krabber er nødvendig og ønskelig for å få opp kvaliteten på krabbene i Sogn og Fjordane. Det finnes enormt mye krabber i fylket, og i dag er de til plage særlig for garnfiskerne. Bare en liten prosentandel av krabbene som fanges i fylket er fulle av mat, ble det sagt. Med bedre kvalitet har vi her en stor ressurs som fiskerne mente kan utnyttes det meste av året. Dette ble ikke tatt opp i Hordaland, men det ville være merkelig om de ikke har samme problemet med krabber som i Sogn og Fjordane og på Sørlandet.

Ålesund

Ti framømte, inkludert de tre faste. Noen redere, andre var ansatte i rederiene. Det ble sagt at vi nå har 15 fabrikktrålere igjen i Norge.

Det er vanskelig å finne forskningsresultater. En påstand alle var enige i. Større vekt må legges på å få forskningen "ut til folket", ble det sagt. Å gjøre resultatene fra FHF sine prosjekter lett tilgjengelig, må prioriteres høyt, fikk vi vite.

Er det mulig å utvikle nye, lønnsomme produkter for fabrikktrålerflåten, var en problemstilling som ble diskutert. Etter diskusjonen sitter undertegnede igjen med følelsen av at rederne mener alt er prøvd for å få til økt lønnsomhet, men at ingen ting nytter. Platefrosset filet med eller uten skinn er det eneste produktet som gir lønnsomhet, ble det sagt fra rederhold. Samtidig var det tydelig at de ansatte som var til stede, opplevde denne holdningen som frustrerende. De mente mye kan gjøres annerledes på produksiden, og i måten fabrikken er organisert på. Dette fikk vi bekreftet da en av de ansatte som var til stede tok kontakt med oss på flyplassen og beskrev hvordan rederne er positive til forslag om utvikling av skrog og maskineri, mens de over hodet ikke er interesserte når det blir tale om å gjøre noe med produksjonen om bord. Hans syn var at rederne tjener så de klarer seg slik det er, og så lenge det er slik, vil de ikke bruke ressurser på produktutvikling. Det har ikke skjedd utvikling av fabrikken på trålere de siste 30 årene, sa han. Tiden er overmoden for å gjøre noe.

Forskerne pekte på at automatisk bløgging, utbløding og sortering er mulig å få til i dag. Det vil gi bedre kvalitet på produktene. Det kan også gjøres noe for å automatisere arbeidet etter at fisken har passert Baadermaskinen.

Alle var enige om at fabrikkskipene har verdens beste råstoff, men at de ikke utnytter det optimalt. Hvordan få penger ut av den fordelene dette råstoffet gir, ble det sentrale spørsmålet under møtet. Det syntes å være enighet om at det største problemet ligger i salgsløpet. Hvert rederi har egne selgere, som bare selger produktene fra deres båt(er). Det ble sagt at en leverer samme produkter som for 20 år siden. Det er de samme folkene som fisker, samme folk som for 20 år siden som selger de samme produktene, og de samme som kjøper dem. Ting kan tyde på at det tenkes lite nytt, ble det sagt.

Å stramme opp merkingen av produktene, kan bidra til å bedre situasjonen, ble det sagt fra Fiskebåtredernes Forbund. Det ble innført et system i 1996-97, noe som reduserte feilsortering og gjorde det enklere for kjøperne å forholde seg til det som ble levert. Nå har merkingen glidd ut, og gamle synder gjenoppstår. Dette var et system som gikk lenger enn de kravene som stilles fra det offentlige, og som var utviklet av flåten. Å få til felles merking av spesialprodukter sa man seg interessert i. Det vil i så fall være et prosjekt som bør ledes av Fiskebåtredernes Forbund.

Det er lite interessant med båter som oppfører seg bra når de går med 16 knop i fint vær, men som er slitsomme å være om bord i under tauing og i dårlig vær. Å utvikle trålerskrog som oppfører seg bedre i arbeidsmodus bør nå prioriteres. Det samme gjelder bekvemmeligheter for besetningen. Trålerne må tilby samme bekvemmeligheter som supplyflåten om de skal få folk, ble det sagt.

Energiøkonomisering er et område som interesserer trålerflåten. Det gjelder både bedre utnyttelse av den energien man har om bord, og utvikling av trål som er mer energioøkonomisk. Styling av trål, eller "lydige redskaper", er interessant i dette perspektivet.

Det ble pekt på at Freon skal fases ut som kjølemedium innen 2010 og at alternativene er uforholdsmessig dyre, om en ser bort fra amoniakk, som ingen ønsker om bord om de kan unngå det. CO² ble nevnt som det mest interessante alternativet til Freon. Det bør gjennomføres et prosjekt hvor en benytter CO² som kjølemedium på fiskefartøy. En har i dag de tekniske komponentene som skal til for å bygge så store anlegg det her er tale om, men det gjenstår å en del forskning før alle problemer er løst, og en vet at det er konkurransedyktig økonomisk. Alt tyder imidlertid på det. Dessuten er CO² et godt alternativ miljømessig.

Det ble presentert et patentert system for automatisk tømning av vertikalfrysere. Dette er et av de arbeidsmomentene som forårsaker flest skader. Det er også fysisk tungt. Det er nå tale om å ta i bruk vertikalfrysere som fryser blokker på 60 kilo. Disse er for tunge til å løftes manuelt ut av fryseren. Det patenterte systemet bør utprøves i fullskala forsøk så raskt som mulig, helst i løpet av høsten 2004.

Det ble nevnt at det i dag brukes store sveivevinkler i trålerflåten. Større enn 25 grader. Dette fører til øket energiforbruk, uten at det er dokumentert at det gir mer fangst. Det er også et spørsmål om det gir bedre størrelsesseleksjon. Det samme gjelder for dobbeltråling etter rundfisk, der det heller ikke foreligger dokumentasjon på nytteeffekten i relevante fiskerier. Det foregår et visst tap av fisk under gearet, uten at vi vet hvor stort dette er.

Vebjørn Barstad tok på slutten av møtet opp at reketrålerne er den delen av dette flåtesegmentet som sliter mest for tiden. Fiskebåtredernes Forbund vil støtte et initiativ for å utvikle en mer energivennlig og selektiv reketrål.

Rørvik

Ni til stede inkludert de tre faste. Svært aktive møtedeltakere. De fleste driver med line og/eller garn, men et rederi som driver med ringnot/pelagisk trål. De har også en snurrevadbåt.

Rist i reketrål freder predatorer på reke, ble det sagt. En utilsiktet konsekvens av rista er derfor økt nedgang i rekebestanden. Dette er spesielt aktuelt i fjordene, og bør forskes på.

Det var stor interesse for langtidslagring av fisk i merd. Det ble pekt på at dette blant annet kan bidra til å lette omsetningsvanskene i Finnmark, spesielt under vårfisket. En var også opptatt av at det kan bidra til å utjamne prisene over året, slik at en unngår de store variasjonene vi har – og har hatt – når det gjelder prisen på torsk.

Fiskerne i Nord-Trøndelag mener å ha observert at lakseoppdrett påvirker rekebestanden i fjordene. Det ble vist til en spesiell fjord der det ble lagt ut oppdrettsanlegg for laks. Etter en tid forsvant rekene som man hadde fisket på i mange år. Oppdrettsanlegget ble rammet av sykdom, og lagt brakk. Da kom rekene etter hvert tilbake. Da det ble satt ut fisk i anlegget, forsvant rekene igjen. Det er ønskelig at det skaffes fram mer kunnskap om disse forholdene. Større forskningsinnsats når det gjelder økologiske forhold i kystsonen i sin alminnelighet ble etterlyst.

Kystsel er et stort problem langs kysten av Trøndelag og på Helgeland. Det gjelder både kveis og konsum av fisk. Fredningen av naturvernområder og hvordan det virker på selen bør evalueres, mente man.

Bestanden av skarv har tatt seg kraftig opp, og den setter til livs mye fisk, særlig småfisk. Hvilken virkning dette har må undersøkes.

Fordeler og ulemper ved endring av kvoteåret må utredes grundig.

Fra 1. august 2004 må det være renseanlegg om en skal spyle båter som står på slipp. Det vil ikke være lov å slippe spylevann direkte ut i sjøen. Hvilke konsekvenser får dette påbudet for fiskeflåten? Mange verksteder vil ikke ha råd til å montere renseanlegg. Finnes det måter å rense spylevannet på som små verft kan leve med økonomisk?

Råstoffbehandling om bord, bedre kvalitet på råstoffet. Hva gjøres og hva kan gjøres bedre? Dette er et omfattende tema som alle er interessert i.

Kan biprodukter fra fiske brukes til oppdrettsfôr? Fiskerne i Vikna ønsker å levere biproduktene, men det er et spørsmål om kostnader og pris. De tror at det bare er spørsmål om tid før de må ta hånd om det. Hva med å levere fisken rund i stedet for å sløye på sjøen?

Går det an å finne alternativer til ettskrogsbåter? Det var først og fremst et ønske om økt hastighet, som igjen kan omsettes til større aksjonsradius eller kortere tid til levering. Behov for større dekkplass ble også nevnt. Flere har vært inne på dette.

Kan en benytte systemer for sporbarhet til å oppnå bedre pris for båter som leverer fisk av høy kvalitet? Fiskerne mente at de som legger vekt på å behandle fisken bra, og som leverer konsistent høy kvalitet, bør få betalt for det. De tror det er mulig dersom kjøperen (innkjøperen) kan bruke systemer for sporbarhet til å se hvilken båt som har landet fisken de

kjøper, og at de da vil bruke denne kunnskapen til å etterspørre fisk fra bestemte båter eller regioner.

Utstyr og metoder for bedre råstoffbehandling på mindre fartøy.

Krabben ble viet mye oppmerksomhet. Det ble sagt at det er til dels store mengder krabbe rundt Vikna. Det er blitt så mye at ressursen må beskattes hardere. Problemet er at den eneste kjøperen i området er lite interessert. Et annet spørsmål er om sesongen bør forlenges, og om en skal fiske på dypere vann enn en har gjort til nå. Fiskerne delte seg i synet på det siste spørsmålet, men var enige om at det må forskes mer for å finne ut om det er samme krabben som i enkelte deler av året står grunt og i andre dypere. Eller om det er to forskjellige bestander. Oppfôring av krabbe mente de er et interessant alternativ. Er det aktuelt å fiske trollkrabbe? Enkelt og billig apparat for gjennomlysning av krabber om bord ble etterlyst. Ved å sortere oppnår en bedre pris.

SINTEF Fiskeri og havbruk AS arbeider med å få fram et system for automatisk andøving når en drar bruk. Dette var det stor interesse for blant fiskerne.

Når det gjelder notfiske, var en interessert i om notfanget fisk tåler å bli sluppet ut. Sild og makrell tåler det dårlig, det vet man. Hva med sei og annen fisk som en ikke ønsker å ta?

Mye bus i nota fører til poser, heft og av og til riving. Det er arbeidskrevende. Flatere nøter, som er et alternativ, fisker dårligere. Er det mulig å modifisere Triplexen slik at den tar inn mer lin enn flå og grunn? Dette var en problemstilling som også kom opp i Austevoll.

Å berge mesanen i dårlig vær er særdeles farlig, spesielt når en er alene. Det er ønskelig å automatisere håndteringen av mesanen, noe som ikke bør by på store problemer. Systemer for seilbåter har eksistert i flere år, og vist at de er stabile over tid.

Trønderbas AS har fått tillatelse fra Fiskeridirektoratet til å fiske stavsild med snurrevad på tradisjonelle stavsildfelt. Snurrevaden bør kanskje videreutvikles til dette fisket. Forsøk må starte fra høsten av. Bruk av snurrevad vil redusere bifangst og en vil få lavere driftskostnader. Stavsild er en ressurs for landanleggene i en tid på året da det er lite tilgang på annen fisk.

Det er vanskelig å finne spesifikke forskningsresultater for den som ikke har det som yrke, ble det sagt. Formidling av resultater fra FHF sine prosjekter må prioriteres høyt, var man enig om.

Ballstad

Seks personer til stede, inkludert de tre utsendte.

En ønsket tiltak for å redusere bifangst av sei under sildefisket i Vestfjorden, Ofotfjorden og Tysfjorden. Det tas til dels betydelige mengder sei, mente man.

Når det blir lyst på ettervinteren og våren, går ikke torsken lenger på garn. Som eksempel trakk man fram Nappstraumen, der det hver vår står store mengder garn. Det er gode registreringer på ekkoloddet, og snurrevadbåtene får gode fangster, men fisken går ikke på garn. Nappstraumen byr på gode forhold for forskning. Snurrevadbåtene fisker godt på garnfeltene i Lofoten etter at oppsynet er hevet, mens garn, line og juksa ikke får noe. Fisken

er med andre ord der, men lar seg ikke fange av passive redskaper. Ingen vet hvorfor det er slik. Det ble etterlyst forskning både for å forstå fiskens adferd, og for om mulig å kunne fange den med passive redskaper også i denne fasen.

Det var stor interesse for TRUSE-prosjektet. En innretning med ledegarn og fangstkammer vil bedre mulighetene for mindre fartøy til å delta i levendelagring.

Mens en tidligere hadde skreifiske helt inn til Lødingen, fiskes det i dag knapt ei skrei øst for Skrova. Ingen vet sikkert hvorfor det er slik. Understreker behovet for økt forskning i kystsonen.

Hvordan korte ned gangtid, eventuelt øke aksjonsradiusen på mindre båter, ble det spurt. Er speedsjark et alternativ, eller finnes det andre løsninger? Hva med flerskrogsfartøy?

Stor interesse for system for automatisk andøving. Når det er dårlig vær, rekker ikke skipperen annet enn å passe på at båten ligger riktig i forhold til bruket, ble det sagt. Å få utstyr som overtar denne oppgaven vil være en stor fordel.

De får taskekrabbe full av rogn i februar, mars og april. Krabben øker i antall, men de vi snakket med var ikke spesielt opptatt av taskekrabbe som ressurs. Fortsetter utviklingen i bestanden som nå, kan det imidlertid bli interessant etter hvert.

Tromsø

Ingen av de som var kontaktet av Fiskebåtredernes Forbund i Tromsø møtte opp. Derimot kom en fra Eksportutvalget for fisk. Samtalen dreide etter hvert inn på den store interessen for å utnytte taskekrabben, og EFF sa de håpet de blir kontaktet for å undersøke markedspotensialet dersom innsatsen på dette området skal økes. Særlig synes eksport av levende krabbe til Kina interessant.

Havøysund

11 til stede inkludert de tre faste.

Havøysund har et aktivt linemiljø, og de har tilfredsstillende tilgang på egnere etter som pensjonerte linefiskere ønsker å holde kontakt med tidligere kolleger. Mekanisering av egningen er for tiden ikke noe presserende behov. Derimot ønsker man en maskin som kan skjære agn. Det finnes maskiner på markedet, men de reduserer kvaliteten på agnet slik at det blir vanskelig å egne, og gjør at en lettere mister det under setting. Det blir heller ikke et varig agn i sjøen når en bruker eksisterende agnkuttere. Det var et sterkt ønske å få fram en maskin som fungerer tilfredsstillende, og det ble vist til autolinesystemene, der dette problemet tilsynelatende er løst.

Etter hver garnsesong skjæres det ut store mengder monofilament garnlin i Norge. Linet graves i dag ned på søppelfyllinger. Dette er en løsning fiskerne ikke finner tilfredsstillende. Kan notlinet resirkuleres som andre plastmaterialer? Kan slik resirkulering bli lønnsom?

HMS-arbeidet må videreføres. Erfaringene som er gjort i Havøysund, tyder på at en må begynne med å endre holdningene hos redere og ansatte på rederikontoret for å få resultater om bord. Eierne av båtene må ta initiativet. For å få fokus på HMS om bord, må mannskapet trekkes aktivt med. Risikovurdering av arbeidsoperasjonene krever at alle er involvert, og skaper bevissthet. Et forhold det ble spurt om i forbindelse med HMS, er om det finnes, eller

kan utvikles vaskemiddel som tar skitten uten at det er farlig for de som bruker det. Nedvasking av fiskefartøy krever ofte kraftig lut, bokstavelig talt. Resultatet blir sår på huden, og over tid utvikling av allergi.

Går det an å gjøre noe med bøtteeffekten i kolmuletrål? En ser under tråling at gjennomstrømningshastigheten bak i trålen ikke øker når en øker tauehastigheten. Dette tyder på at vann hopper seg opp i trålen og ikke slipper raskt nok gjennom.

Det er utviklet at maskin som spretter brukte garn fra telnene. Dette er et arbeid ingen vil savne om det forsvinner, ble det sagt. Det mangler en framdriver til maskinen for at den kan fungere som tenkt. Et prosjekt fiskerne var interesserte i. Et tilsynelatende lite stykke utviklingsarbeid gjenstår, men en slik maskin vil få stor betydning med tanke på de garnmengdene det er tale om.

AS Havøysund Patentslipp har utviklet en sløyemaskin. Maskinen vasker også fisken. Nå gjenstår bare en mater som snur fisken rett før den går inn i maskina. En slik maskin vil spesielt være til stor hjelp der det fiskes store kvanta på kort tid.

Hvorfor leverer Norge fisk av ujevn kvalitet. I dag er vi dårligere enn både Island, Færøyene og Russland. Hvordan få alle ledd på lag for å sikre kvaliteten helt fram til konsument ble det spurt?

Hva betyr oppbevaring av fisk i kontainere og i bulk for kvaliteten? Blir kvaliteten bedre med kasser og is? De tilstedeværende mente at erfaringen tilsier at kasser og is er best for kvaliteten.

Virker direktesløying og dårlig utbløding negativt på kvaliteten? Fisken bør bløgges mens den lever. Først da blør den ordentlig ut, ble det sagt.

Store snurrevadhål er noe av det som går hardest ut over kvaliteten, mente noen. Da er det tale om holdninger. I slike tilfeller må det differensieres på pris for å få bedre kvalitet.

Råstoffbehandling om bord ble med andre ord høyt prioritert i Havøysund.

Forsøk med teiner til fangst av reker må prøves ut i Porsangerfjorden og andre fjorder som har vært steng for reketråling i mange år. Det fiskes reker med teiner mange steder i Asia, og det hadde vært interessant å finne ut om denne metoden fungerer også i Norge.

Hvordan står det til med yngel som går gjennom trålrisk? Dette ville man gjerne vite mer om.

Utviklingen innen not har stått stille lenge. Det må gå an å utvikle ei grunn not en kan fiske med på forskjellige dyp. Det vil rette opp det misforholdet som i dag eksisterer mellom ringnot og mindre snurpere under sildefisket for eksempel.

Selektering av sei i steng. Få ut småseien levende. Kan en bruke fleksibel rist, eventuelt store firkantmasker. En taubar pose til kortere transport av sei ble også etterlyst.

Konklusjon

Som konklusjon anbefaler vi at det blir gjennomført idédugnader med fiskere hvert år.

Planleggingen må starte i begynnelsen av året, og møtene legges på tidspunkter som passer fiskerne. En bør bruke første halvår til gjennomføringen, slik at en får optimalt utbytte av idédugnadene. Fordi undertegnede går ut i permisjon i slutten av mai, hadde vi denne gang en stram timeplan for gjennomføringen. Planleggingen startet sent, påsken kom imellom, og vi fikk knapp tid til å arrangere møtene slik at de var tilpasset fiskernes arbeidssituasjon.

Tidspunktet var heller ikke det beste for Avdeling for ansvarlig fiske hos

Havforskningsinstituttet, som har sin travleste feltperiode i april – mai. På grunn av at møtene måtte finne sted innenfor en knapp tidsramme, måtte vi legge opp en møteplan, og håpe at det møtte opp nok deltakere til at vi fikk fruktbare samtaler. Antall frammøtte har variert, men møtene har vært fruktbare, noe også fiskerne har gitt uttrykk for. Sekretærene i de forskjellige fiskerlagene som har organisert møtene har også gitt uttrykk for at tiltaket fungerte godt. De ønsker imidlertid mer tid til forberedelser, og dermed større fleksibilitet når det gjelder tid og sted for møtene.

Trondheim 24. mai 2004

Aslak Kristiansen